

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок
7/14, приміщення 182, к. 83

Вих. 68/2026 від 06 лютого 2026 року

**Міністру освіти і науки України
ЛІСОВОМУ Оксену**

01135, м. Київ, пр. Берестейський, 10
ez@mon.gov.ua

Щодо ризиків перерозподілу навчального
часу в освітніх програмах медичних і
фармацевтичних спеціальностей у зв'язку
з обов'язковою військовою підготовкою

Шановний Оксене Васильовичу!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі — АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та у Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, засвідчує Вам свою повагу та цим листом звертається до Вас з огляду на ризики впливу обов'язкової військової підготовки на якість фармацевтичної освіти.

З огляду на роль Міністерства освіти і науки України у формуванні та реалізації державної політики у сфері вищої освіти, а також у методичному та організаційному забезпеченні освітнього процесу, Асоціація вважає за доцільне поінформувати міністерство про окремі аспекти практичної реалізації запроваджених змін, які, на наш погляд, можуть потребувати додаткової уваги з боку органів управління освітою.

Так, запровадження в Україні обов'язкової базової загальновійськової підготовки для здобувачів вищої освіти з 1 вересня 2025 року, а також обов'язкової військової підготовки офіцерів запасу для студентів медичних і фармацевтичних спеціальностей з 1 січня 2026 року є складовою ширшої трансформації системи підготовки громадян до національного спротиву та зміцнення обороноздатності держави.

Натомість практична реалізація зазначених рішень у межах освітніх програм медичного й фармацевтичного профілю потребує окремого фахового аналізу з огляду на їхній вплив на якість вищої освіти та дотримання прав здобувачів освіти.

Базова загальновійськова підготовка визначена як обов'язкова складова освітнього процесу для здобувачів вищої освіти та передбачає 300 академічних годин, що відповідає 10 кредитам Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Вона включає теоретичну частину, яка реалізується безпосередньо в закладах вищої освіти, а також практичну підготовку в навчальних центрах.

Окремо для студентів медичних і фармацевтичних спеціальностей з 1 січня 2026 року запроваджується обов'язкова підготовка офіцерів запасу загальним обсягом 44 кредити ЄКТС, з яких 37 кредитів припадає на навчальну дисципліну «Військова підготовка», а 7 кредитів — на проходження навчального збору.

При цьому навчальна дисципліна «Військова підготовка» за медичними та фармацевтичними спеціальностями вивчається здобувачами вищої освіти 3-5 років навчання. Так, під час вивчення навчальної дисципліни «Військова підготовка» та проходження навчального збору здобувачі вищої освіти опановують базовий курс тактичного рівня (L-1A) та фаховий курс тактичного рівня (L-1B) професійної військової освіти. Принципово важливо, що зазначена підготовка має здійснюватися в межах чинних освітніх програм без збільшення їх загального обсягу.

Формальне збереження загального обсягу освітніх програм об'єктивно означає необхідність перерозподілу навчального часу. Для медичних і фармацевтичних спеціальностей це фактично призводить до скорочення годин, відведених на фахові дисципліни, зокрема клінічні, фармакологічні та практично орієнтовані компоненти підготовки.

З огляду на специфіку підготовки лікарів і фармацевтів, де ключову роль відіграють тривалі цикли практичного навчання, симуляційні заняття та робота за клінічними протоколами, зменшення обсягу профільної підготовки може негативно впливати на рівень сформованості професійних компетентностей випускників. Це питання набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли навантаження на систему охорони здоров'я суттєво зросло, а дефіцит кваліфікованих кадрів уже має системний характер.

Реалізація обов'язкової підготовки офіцерів запасу передбачає функціонування військових навчальних підрозділів. Відповідно до [Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2012 р. № 48 \(зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2025 р. № 1612\)](#), між Міністерством оборони України та закладом вищої освіти укладається договір із визначенням умов фінансування такої підготовки.

У разі відсутності власної військової кафедри заклад вищої освіти зобов'язаний укладати договори з іншими закладами або вищими військовими навчальними закладами, що на практиці супроводжується значними фінансовими витратами (освітні послуги, логістика, проживання і харчування студентів під час зборів, використання матеріально-технічної бази, адміністративний супровід).

Попри внесення зазначених змін до зазначеного вище Порядку відповідні видатки не були закладені у державні та місцеві бюджети та відповідні програми. В свою чергу відсутність такого цільового бюджетного фінансування на створення й утримання військових кафедр або відшкодування витрат закладам вищої освіти призводить до перекладання фінансового навантаження на самі заклади, що несе ризики для стабільності їх основної освітньої та наукової діяльності.

Окремо слід звернути увагу на те, що одночасне впровадження базової загальновійськової підготовки та обов'язкової підготовки офіцерів запасу істотно збільшує загальне навчальне навантаження на студентів. Так, за відсутності перехідних механізмів або гнучких освітніх траєкторій це може негативно впливати на академічну успішність, психоемоційний стан та мотивацію здобувачів вищої освіти. Для медичних і фармацевтичних спеціальностей, які традиційно характеризуються високою інтенсивністю навчання, такий чинник може мати довгострокові наслідки, зокрема зниження привабливості відповідних напрямів підготовки для абітурієнтів. В умовах уже наявного кадрового дефіциту в системі охорони здоров'я це становить додатковий ризик.

Запровадження військової підготовки як елементу національної безпеки є безумовно важливим завданням держави, однак її реалізація у сфері вищої медичної та фармацевтичної освіти потребує зваженого підходу з урахуванням права здобувачів освіти на якісну освіту, особливостей підготовки медичних кадрів, наявного кадрового дефіциту та реальних організаційних і фінансових можливостей закладів вищої освіти.

Таким чином, Асоціація вважає доцільним ініціювання поглибленого фахового обговорення і напрацювання виваженого рішення за участі Міністерства оборони України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, керівників закладів вищої освіти та професійної медичної і фармацевтичної спільноти. На наш погляд, ключовими питаннями такого діалогу мають стати, зокрема, питання про джерела і механізми фінансування військової підготовки, оптимальне співвідношення військової та фахової складових освітніх програм, а також забезпечення належної якості підготовки медичних і фармацевтичних кадрів.

З огляду на те, що Міністерство освіти і науки України є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері освіти, зокрема щодо змісту та структури освітніх програм, а також організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, Асоціація цим листом звертається з метою врахування викладених у цьому зверненні питань у подальшій роботі. Запровадження обов'язкової базової загальновійськової підготовки та обов'язкової підготовки офіцерів запасу для студентів медичних і фармацевтичних спеціальностей, з урахуванням вимоги щодо реалізації цих компонентів у межах чинних освітніх програм без збільшення їх загального обсягу, має безпосередній вплив на структуру освітніх програм, навчальне навантаження здобувачів освіти та забезпечення якості фахової підготовки. У зв'язку з цим Асоціація вважає за необхідне акцентувати увагу міністерства на потребі виваженого підходу до практичної реалізації відповідних рішень.

З урахуванням викладеного,

ПРОСИМО:

1. Розглянути можливість проведення фахового аналізу впливу запровадження обов'язкової базової загальновійськової підготовки та підготовки офіцерів запасу на структуру освітніх програм медичних і фармацевтичних спеціальностей, зокрема в частині збереження обсягу та якості фахової підготовки.

2. Надати рекомендації закладам вищої освіти щодо організації освітнього процесу з урахуванням нових обов'язкових компонентів військової підготовки без зниження якості професійної підготовки здобувачів освіти.
3. Ініціювати міжвідомче обговорення за участі ключових стейкхолдерів та представників громадськості, а також Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства оборони України наступних питань:
 - співвідношення військової та фахової складових освітніх програм;
 - забезпечення належних умов для практичної підготовки студентів медичних і фармацевтичних спеціальностей;
 - узгодження організаційних та фінансових механізмів реалізації відповідних компонентів підготовки.
4. Поінформувати Асоціацію фармацевтів України про результати розгляду цього звернення та вжиті заходи у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

Асоціація фармацевтів України готова надати експертну підтримку та долучитися до фахового обговорення зазначених питань з метою напрацювання зважених і збалансованих підходів до їх практичної реалізації.

З повагою

Голова Організації

**Голова Правління
Організації**

Олена ОМЕЛЬЧУК